

Reportatge Text: **Ignasi Aragay**

Tarradellas versus Companys

Un dietari inèdit de Josep Tarradella dels últims dies de la Catalunya republicana assetjada per Franco mostra la seva lleialtat a la Generalitat i alhora l'enorme distància que el separava del seu president

La nit del 19 de gener del 1939, Josep Tarradellas, conseller de Finances, de retorn de la seva visita aquell mateix jornada al front de guerra en descomposició -descriu els bombardejos, les carreteres tallades, els continus bombardejos...- a la zona de Calaf, anotava en el seu dietari personal, referint-se al president Lluís Companys: "La deslleialtat continua essent la norma de la seva actuació; no té cap dignitat ni grandesa, només petites passions i personalisme. Pobra Catalunya. Quina tristesa".

La duresa cap a Companys és la tònica d'aquest breu dietari, que va del 4 al 27 de gener, que també critica la desastrosa ofensiva de l'Ebre i que s'inclou dins el segon i darrer volum de l'obra cabdal *Crònica de la Guerra Civil a Catalunya*, publicada per la jove editorial Dau sota la batuta de Ton Barnils, amb el suport de la Diputació de Barcelona i a partir de material, tot ell inèdit, conservat a l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià del monestir de Poblet. Estem, sens dubte, davant una obra de referència -inclou un índex amb 3.000 noms- que té com a eix central el dietari oficial de la Generalitat durant la guerra, iniciat el 18 de juliol de 1936 i que s'allarga fins al 28 de febrer del 1938. És un text clau, que explica la Guerra Civil des de dins,

vista per un sector del govern, el més catalanista i republicà. Cap al final, per exemple, apareixen clarament els problemes d'interferència del govern espanyol amb les competències de la Generalitat. El dietari de Tarradellas -i dos textos més seus fins ara desconeguts- en són un complement perfecte. Tornem, doncs, al dietari de l'aleshores conseller de Finances.

Companys i Negrín

El 22 de gener, enmig d'un gran descontrol, Tarradellas continua en el mateix to: "El President diu que cal entregar tot Finances al Govern de la República. Serra i V. [Vidiella?] diuen que això és un error. Jo callo, tot plegat queda en laire. El President dóna compte de la visita de Negrín. Ha parlat molt i no ha dit res de nou, tinc la impressió que li prenen el pèl [...]. Tinc la impressió que el President es vol deslligar dels companys

A Poblet hi ha 93.088 cartes del fons de Josep Tarradellas

Imatge inèdita del president Lluís Companys i el conseller Josep Tarradellas -al fons amb boina- al seu pas per la frontera, al Voló, el 5 de febrer del 1939

d'Esquerra, principalment de mi; no ho veu clar i tira una mica pel seu compte. No crec amb la seva lleialtat, no juga net. Una vegada més, estic segur que entre ell i els comunistes hi ha un acord".

Segons l'historiador Jordi Casassas, que ha tingut cura de l'edició del text i de l'estudi introductor, el document té un alt valor emotiu. Per la cal·ligrafia, es nota que està escrit en situacions inversemblants, sota un bombardeig, damunt del capó d'un cotxe...: "Cal tenir present que, quan tot ja estava perdut, Tarradellas, en lloc de marxar, va decidir anar a visitar el front". Segons Casassas, és en aquest context, i en el marc d'una Catalunya i una República que s'enfonsaven per moments, que s'han d'entendre aquestes tensions. A més, l'historiador recorda que "Tarradellas tenia un caràcter fort" i una doble prevenció, d'una banda cap a Companys i de l'altra cap als comunistes, que a diferència de la

CNT, considerava aliens a la tradició política catalana. Precisament això també explica la persistent denúncia que fa en un altre dels textos inèdits inclosos al volum -entorn de la crisi governamental d'abril del 1937- sobre la forta influència que el cònsol rus a Barcelona, Vladímir Antónov-Ovsenko, té sobre Companys: "Tinc la impressió que el president Companys en aquests moments està fent, potser tal vegada inconscientment, la política que la UGT i el cònsol de l'URSS li estan marcant. Poden fer-ho perquè el President té encara oberta la ferida del fet que la CNT no hagi acceptat els dos nomenaments que va fer en l'últim Govern [...] crec sincerament que aquest [Companys] avui dia només és un instrument directe dels comunistes, que no es donen compte que aquesta posició o ha d'acabar amb una guerra civil o amb el ridícul".

Grafòman impenitent, Tarradellas volia deixar constància escri-

ta de tot el que vivia -a Poblet es conserven dos milions de documents, incloses ni més ni menys que 93.088 cartes de correspondència personal-, però això no vol dir que fes públic tot el que anotava. Ben al contrari. De fet, aquests papers, amb les dures crítiques que contenen, han restat 70 anys a l'ombra. I cal tenir present, com remarca Casassas, que Tarradellas, malgrat les fortes diferències, va ser dels pocs que es va mantenir fidel a Companys fins al final, fins i tot a l'exili, quan el president de la Generalitat va restar políticament sol i abandonat de gairebé tothom.

El tercer document inèdit de Tarradellas ara publicat és un contundent informe de vint-i-nou pàgines, escrit en castellà i presumiblement adreçat al president espanyol Juan Negrín, defensant l'enorme aportació de Catalunya a l'esforç de guerra, molt sovint posada en qüestió des d'Espanya. No es va arribar a enviar mai.*